

“El projecte del PSOE tanca el cercle d'un vergonyant procés de punt final”

José Antonio Martín Pallín és un dels magistrats del Tribunal Suprem més prestigiosos. Membre emèrit de la Sala Segona –la Penal– de l'alt tribunal, als seus setanta anys té clar com cal liquidar les restes del franquisme. Per això aquest jutge progressista defensa obertament l'anul·lació de les causes polítiques d'aquella època i està activament implicat a aconseguir-ho.

Esperava vostè que el Govern del PSOE presentés un projecte de llei de la memòria històrica tan poc ambiciós?

—No, i m'ha defraudat absolutament. El que està en joc no és això que s'ha donat a dir “la memòria històrica”, sinó la restauració dels valors democràtics en tota la seva integritat i trencant definitivament amb el franquisme. Jo no crec que el franquisme tingués un paper excessiu en la transició, per tant, la dictadura és del tot incompatible d'incorporar a la nostra legislació. Cal trencar la baula, i l'única manera de fer-ho és declarant nul·les totes les decisions que es van prendre en matèria de drets humans. No cal revisar arrendaments o compres d'aleshores, però sí tot el que es refereix a llibertats. L'argument que es trenca la seguretat jurídica em sembla incomprensible.

—S'hauria d'haver aprofitat la transició per deslegitimar el franquisme?

—Per descomptat. No només no s'ha deslegitimat, sinó que encara té fundacions que enalteixen qui va ser un assassí en sèrie. Aquí hi ha qui no vol fer-se càrrec de la realitat en què vivim. De vegades és més còmode no aprofundir.

—Presentar una llei que no cobreix les expectatives de les víctimes és només un intent de calmar la drete mediàtica i política?

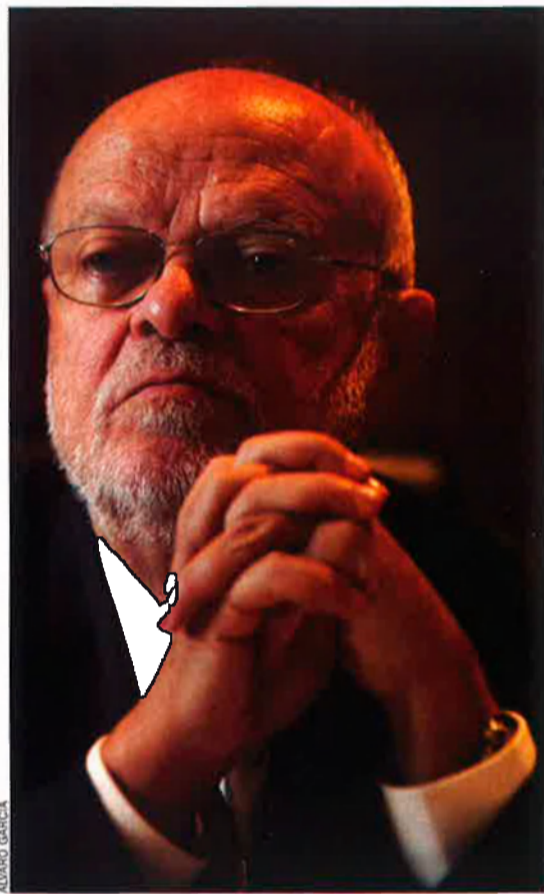
—Encara que ho aconseguís, seria un mal pas, però és que tampoc no ho aconseguirà. El projecte que es planteja al final és vergonyós per als mateixos afectats, que han de presentar certificats de bona conducta de cinc notables.

—Per què hi ha a l'Espanya actual tanta por a quedar “en pau” amb el passat?

—Quaranta anys de dictadura marquen molt. El franquisme sociològic és una realitat. Fins es va inocular una mena de temor a la democràcia. Aquestes pors han donat resultat, hi ha gent indignada no perquè li van matar l'avi, sinó pel silenci que li demanen els seus pares. Això pot ser una gangrena de la democràcia, si no actuem a temps.

—Vostè és un fer partidari de les anul·lacions de les causes polítiques del franquisme. Hi ha alguna possibilitat que el Govern del PSOE cedeixi?

—Bé, el que són és assassinats legals. No sé si cedirà, però tinc la sensació que dins el mateix grup socialista hi ha un sector de gent que no està d'acord amb la llei. Seria una bona solució que la retiresin. Més que una llei integral, aleshores es podrien anar fent lleis parcials per anul·lar els judicis, articular l'exhumació de fosses, indemnitzar la gent... El PSOE va presentar a l'any 1998 una proposició no de llei per a la nul·litat dels judicis franquistes. El darrer cas va ser el de Carrasco i Formi-

guera, una iniciativa de CiU que va trobar suport del PSOE.

—Entén que sorprengui que el Govern refusi anul·lar els processos basant-se en els informes de la Sala Militar del Suprem?

—Més que basant-s'hi, s'ha deixat dur cap a la jurisdicció militar, i això és inconstitucional, perquè la Sala Militar només té competències en qüestions castrenses, i aquí es fa revisar processos que afecten civils. També es fa una lectura molt decebedora d'alguna jurisprudència del Constitucional, que ha dit que els drets i llibertats fonamentals neixen amb la Constitució del 1978. Es reconeix, doncs, que abans no hi havia drets humans i érem extraterrestres. És incomprensible.

—Entén, doncs, que la seguretat jurídica a què s'apela equivaldria, per exemple, al fet que a Alemanya es donés pàtina de legalitat al nazisme...

—Per descomptat, els donarien encaix legal amb la tesi aquesta de la seguretat jurídica que fan servir. Els col·legues llatinoamericans no entenen com Espanya, que branda la bandera de la justícia universal i que ha aconseguit coses relacionades amb Xile, l'Uruguai o l'Argentina de dictadures de fa trenta anys, actua així aquí.

—Potser el problema és que la Constitució va ser una llei de punt final blindada...

—El projecte del Govern del PSOE té tot l'aire de tancar el cercle d'un vergonyant procés de punt final que acaba legitimant el franquisme.

—L'anul·lació donaria per a revisions indefinides de causes més velles referides a altres dictadures, com ara la de Primo de Rivera?

—No, crec que el tall és la Segona República, perquè aleshores s'implanta una Constitució moderna, crea un estat de dret amb tots els ets i uts i fins i tot fa amnisties com la del general Sanjurjo.

—I els tractats internacionals de drets a què apela la Constitució tenen a veure alguna cosa en tot aquest debat?

—Aquí hi ha un problema tècnic, però els juristes internacionals el tenen molt superat. La República va reconèixer, per exemple, tots els tractats internacionals, i això ha regit sempre des de la societat de nacions. Per tant, això va ser vigent durant la Guerra Civil i el franquisme. En els tractats que es van firmar al seu dia es reconeixia el dret de tothom a una justícia amb garanties i pròpia "de les nacions civilitzades".

Això és el que no hi va haver durant el franquisme, i per això es demana la nul·litat de les causes polítiques de la dictadura. Si el 23-F hagués triomfat, caldria preguntar als de la seguretat jurídica si es resistirien a tocar tots els desastres jurídics i les injustícies que s'haurien perpetrat en el temps que hagués durat el poder colpista.

—Les anul·lacions haurien de ser individuals?

—No, amb una llei general com la que van fer a Alemanya, ja n'hi hauria

prou. Del contrari, caldria anar un per un, la qual cosa seria força complexa.

—Per què creu que el PSOE s'ha fet enrere i es tanca en banda a fer una llei més ambiciosa en coherència amb el que havia promès? Pànic mediàtic potser?

—No ho sé ben bé. Entenc que la perspectiva de juristes i polítics no és la mateixa. Ells potser tenen algunes claus que jo no tinc. Si és perquè estan convençuts que no és viable jurídicament, estan radicalment equivocats, perquè això no s'aguanta per enlloc. Si és perquè s'escuden en el jurídic per no

—Efectivament, perquè molta gent no sap que això era la tònica normal aleshores. Dies abans de morir Franco va fer un consell de guerra i cinc execucions. No sé per què la gent se n'estranya. Hi ha un sentiment d'inseguretat, que la democràcia és pura bronca i que no s'està preparat per viure-la. Per sort, la democràcia és imparabile i ara cal incorporar-hi les noves generacions. La gent jove, encara que no voti, és gent amb valors, solidària i compromesa.

—Però aquesta democràcia imparabile ha de pagar encara alguns deutes?

"El que està en joc no és això que s'ha donat a dir 'la memòria històrica', sinó la restauració dels valors democràtics"

acceptar el polític, llavors em preocupa bastant.

—Què no s'ha fet durant aquests anys de democràcia perquè encara estiguem ancorats en assumptes com aquests?

—Quaranta anys de franquisme i un exèrcit molt ideologitzat amb idees colpistes marquen i condicionen molt. La prova, la vam tenir amb les declaracions de Mena amb l'Estatut. Tenim, per tant, un exèrcit peculiar i un franquisme que ens va privar de consolidar una dreta homologable a la dreta europea.

—Veig que té damunt la taula la pel·lícula *Salvador*. El sorprèn que els qui no van viure el franquisme els impacti un film com aquest?

—Sí, i la gent que està al marge d'aquestes coses veuria que hi ha molta gent afectada en nivells petits. La llei de matrimonis del mateix sexe ha afectat directament poca gent, però allibera molts que no han decidit casar-se i tenen la cara ben alta a la feina, els seus pares estan millor... Aquestes coses tenen un efecte expansiu, i això és el que cal fer amb la memòria històrica. Els nostàlgics de Franco sempre ho seran. No pot ser que uns pocs que fan poc soroll condicionin. Zapatero ha estat valent en algunes coses, no entenc per què en això no ho és i es deixa dur pels voltors negres del socialisme, que hi són.

Ferran Casas
Madrid